

ACADEMIA ROMÂNĂ
Institutul de Cercetări Juridice "Acad. Andrei Rădulescu"

DREPTUL ȘI CRIZELE GLOBALE

Implicații juridice ale crizei sanitare

- sesiunea anuală de comunicări științifice -

22-23 septembrie 2022, București

Secțiunea : Drept procesual civil, Drept Comercial, Insolvență

Studiu teoretic și practic privind procedura insolvenței persoanei fizice

CS, dr. Dumitru DOBREV

[*Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române*]

Acest studiu reprezintă o evaluare atât din punct de vedere doctrinar a Legii nr. 151/2015 dar mai ales a practicii judiciare recente. Analizând din perspectivă comparativă acest act normativ cât și din perspectiva specificităților sistemului judiciar românesc, credem că scopul urmărit de legiuitor ar fi mai ușor de atins dacă s-ar face o modificare/completare ce ar avea ca scop reglajul fin – corijarea unor texte care au creat dificultăți în practică.

*

Despre regimul juridic al activităților judiciare și notariale în perioada stării de urgență în România

CS, Lector univ.dr. Oana-Florentina ISPAS

[*Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”*]

Din punct de vedere al dreptului substanțial civil domeniile activității judiciare și notariale se suprapun adesea. Totodată, competențele profesionale ale judecătorilor și notarilor, dobândite în sfera dreptului civil, se deosebesc sub aspect procedural, activitatea judiciară fiind preponderent contencioasă iar cea notarială fiind exclusiv grațioasă. Pornind de la diferența specifică a activității procedurale dintre celor două profesii juridice, studiul de față propune reflecții comparative în sfera celor două Decrete incidente în criza sanitară din România: Decretul nr. 195/16.03.2020 și Decretul nr. 240/14.04.2020. Preocuparea majoră a cercetării privește pe de o parte efectele decretelor în materia curgerii termenelor de prescripție și de decădere, precum și analiza situației speciale a caracterului facultativ al amânării judecării cauzei din motivele sanitare certe reglementate la art. 63 alin. (7) din Anexa 1 la Decretul de prelungire a stării de urgență în România. Punctul de convergență al cercetării caută să arate măsura în care activitatea notarială a fost supusă prevederilor celor două decrete privind starea de urgență.

*

Divergențe jurisprudențiale în materia formularului digital de intrare în țară, ca mijloc de prevenire a expunerii persoanelor la Covid-19

Andrei-Radu DINCĂ, Ioana-Anamaria FILOTE-IOVU

[*(1) Judecător, Tribunalul Ilfov; (2) Judecător, Judecătoria Sector 2 București*)]

În prezentul studiu, autorii își propun evidențierea modificărilor legislative succesive implementate în dreptul intern în contextul introducerii formularului digital de intrare în țară, în vederea combaterii efectelor pandemiei de Covid-19. Autorii prezintă, totodată divergențele apărute în practica judiciară, în aplicarea legislației specifice, vizând modalitatea de stabilire a competenței teritoriale de soluționare a cauzelor având ca obiect plângere contravențională, prin raportare la modificările succesive ale legislației, privind momentul relevant în vederea stabilirii competenței, respectiv consecințele juridice care decurg din aceste modificări legislative. În final, autorii își propun să ofere câteva soluții care decurg din analiza problemelor jurisprudențiale identificate.

*

Provocările privind neexecutarea promisiunilor bilaterale de vânzare determinate de criza sanitară generată de pandemia COVID-19 (SARS-CoV-2)

Lector univ.dr. Mirela Carmen DOBRILĂ

[*Facultatea de Drept, Universitatea Al. I. Cuza, Iași*]

În cadrul acestui articol sunt analizate problemele legate de neexecutarea promisiunilor bilaterale de vânzare, conform așteptărilor promitentului cumpărător, în strânsă legătură cu impactul economic al pandemiei COVID-19, cu incertitudinile privind securitatea din Ucraina și, mai ales, pe fondul creșterii prețurilor la locuințe care îi determină pe unii dezvoltatori imobiliari să nu mai execute antecontractele sau să solicite prețurile majorate, conform cerințelor actuale de pe piața imobiliară. În acest sens, se subliniază necesitatea ca promitentul cumpărător să se informeze în prealabil și să înțeleagă conținutul antecontractului încheiat. Sunt analizate aspecte privind situațiile în care se poate considera că pandemia îndeplinește condițiile pentru a reprezenta forță majoră sau pentru a se aplica impreviziunea. În articol sunt evidențiate soluțiile pe care le are promitentul cumpărător în caz de neexecutare a promisiunii bilaterale de către promitentul vânzător, fiind analizate și aspecte privind clauza de decizie și clauza penală din antecontracte.

*

Perspectivă juridică asupra mecanismelor de finanțare ale societăților pe acțiuni în perioade de turbulențe economice

drd. Vlad MUSCA

[*Facultatea de Drept - Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca*]

Societățile pe acțiuni listate la Bursa de Valori București se pot baza pe diferite forme de finanțare: credit bancar, emisiunea de obligațiuni corporative, majorarea capitalului social prin emiterea de noi acțiuni. Fiecare mecanism prezintă avantaje și dezavantaje specifice, care vor fi testate într-un mediu economic turbulent, caracterizat de rata inflației în creștere și de politica de restrângere cantitativă operată de băncile centrale. Prin intermediul acestui studiu ne propunem să examinăm, într-o manieră comparativă, posibilitățile de finanțare menționate, încercând în permanență să abordăm problematica atât din perspectivă economică, cât și juridică.

*

Secțiunea : Drept civil, Dreptul Muncii, Dreptul Familiei

Munca hibrid pe piața muncii post-pandemică

CS I, Prof. dr. Raluca DIMITRIU

[*Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române*]

Prestarea muncii la distanță, în regim de telemuncă, s-a dezvoltat exponențial în perioada stării de alertă, când angajatorii erau nu numai încurajați, dar chiar obligați prin legislație să dispună prestarea muncii în regim de telemuncă, ori de câte ori acesta ar fi fost posibil. După finele stării de alertă, activitatea față în față a fost reluată, fără însă a fi abandonate modalitățile de desfășurare a activității care s-au dovedit deja avantajoase. Munca hibrid, desfășurată parțial la sediul angajatorului și parțial la distanță, într-un loc de muncă organizat de către salariat, pare a reprezenta compromisul perfect pentru perioada actuală. Cu toate acestea, ea nu este lipsită de provocări și dezavantaje, iar prezenta lucrare își propune să le exploreze. Ne propunem o analiză de drept al muncii, dar și de management al resurselor umane, a potențialului acestui tip de muncă, nereglementată încă expres în legislația românească, precum și formularea unor propuneri de lege ferenda în materia muncii hibrid.

*

Modificările ale legislației muncii determinate de criza sanitară din ultimii doi ani

Prof. dr. Dan ȚOP, drd. Ana-Maria Alexandra IANCU

[*(1) Universitatea "Valahia" din Târgoviște; cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice "Acad. Andrei Rădulescu" al Academiei Române; (2) Doctorand, Institutul de Cercetări Juridice "Acad. Andrei Rădulescu" al Academiei Române, Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSSAR)*]

Modificările legislative din ultimii doi ani datorate într-o bună măsură pandemiei care a cuprins întreaga societate, au afectat și desfășurarea clasică a raporturilor de muncă. Legea nr. 55/2020 privind unele măsuri pentru prevenirea

și combaterea efectelor pandemiei de COVID-19, în secțiunea a 3-a (art. 16 - 31) a stabilit o serie de măsuri care să protejeze, în mod adecvat relațiile de muncă. Printre acestea sunt numeroase derogări de la dispozițiile din Codul muncii. Au fost necesare măsuri de protecție a locurilor de muncă și după încetarea stării de urgență, pentru a se evita starea de precaritate a angajaților generată de problemele postpandemie. Munca a căpătat noi dimensiuni, fiind introdus conceptul de „muncă de oriunde”, care include ideea de lucru la distanță transfrontalier; regimul de muncă hibrid; contractul de muncă cu mai mulți angajatori; contractul de muncă la cerere etc. Toate modificările pe care le-a suferit legislația muncii au avut în vedere protecția cât mai ridicată a angajaților prin instituirea unei noi culturi la locul de muncă din punct de vedere al interrelaționării și al protecției sanitare.

*

Criza sanitară - un exercițiu impus de flexibilizare a raporturilor de muncă. Observații critice și propuneri de lege ferenda pe marginea Legii nr. 81/2018 privind reglementarea activității de telemuncă

drd. Corina-Mihaela MARCU-ȘIMAN
[Doctorand, Judecător - Curtea de Apel Cluj]

Prezentul studiu este destinat analizei, din punct de vedere legal, al impactului pe care dezvoltarea tehnologică îl are asupra raporturilor de muncă. Beneficiul telemuncii a fost demonstrat incontestabil în perioada pandemiei. Cadrul legislativ preexistent reprezentat de Legea nr. 81/2018 privind telemunca și-a dovedit utilitatea practică, dar și-a dovedit și limitele și punctele vulnerabile, ceea ce reclamă măsuri legislative de îmbunătățire imediată. Prin urmare, acest studiu cuprinde o serie de considerații critice și propuneri de lege ferenda referitoare la Legea nr. 81/2018.

*

Unele considerații privind măsurile de ocrotire a persoanei fizice în contextul modificării și completării Codului civil a persoanei fizice

dr. Cristiana-Mihaela CRĂCIUNESCU
[Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Declararea neconstituționalității dispozițiilor art. 164 alin. (1) Cod civil, care reglementau punerea sub interdicție, impune reglementarea modului în care persoanele lipsite de discernământ sau cu discernământul diminuat vor putea fi ocrotite, ținându-se seama de individualizarea gradului de incapacitate al acestora și de evoluția în timp a acesteia. În acest context, legiuitorul a adoptat o lege de modificare și completare a Codului civil și a altor acte normative. Această lege reglementează o serie de măsuri prin care se încearcă ocrotirea persoanelor vulnerabile cu respectarea exigențelor articolului 50 din Constituție și ale articolului 12 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Acestea privesc necesitatea asigurării garanțiilor ce trebuie să însoțească măsurile de protecție a persoanelor. Legea nr. 140/2022 cuprinde noi măsuri de protecție: asistența pentru încheierea actelor juridice, mandatul de ocrotire, consilierea judiciară și tutela specială. Noua lege completează și reglementările existente cu privire la tutela minorului și curatela specială, precum și dispozițiile procedurale aplicabile acestor tipuri de cauze. Deși necesară, noua reglementare nu este lipsită de inadvertențe, care vor necesita găsirea unor soluții eficiente în jurisprudența pe care o vor genera.

*

Implicații juridice ale crizei sanitare asupra copiilor minori drept consecință a divorțului părinților

CS III, dr. Mihaela-Gabriela BERINDEI
[Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Criza sanitară din România a amplificat fenomenul divorțului și în rândul părinților care au copii minori. Despre implicațiile juridice ale pandemiei asupra efectelor ce decurg (sau se răsfrâng) din divorțul părinților față de copiii lor minori, am dorit să reliefăm aici câteva idei care să surprindă rolul pe care îl au părinții în îndeplinirea obligațiilor de creștere și educare a copiilor lor. Modificarea statutului civil ca urmare a divorțului părinților nu ar trebui să aducă atingere relațiilor dintre aceștia și copiii lor minori, în exercitarea drepturilor și a obligațiilor cu privire la persoana și la bunurile copiilor revenind, în comun, ambilor părinți. Excepție fac cazurile în care instanța de tutelă decide, în conformitate cu principiul interesului superior al copilului, ca autoritatea părintească să fie exercitată doar de către unul dintre părinți sau de către alte persoane (art. 396, 397, 398 și 399 Cod civil).

Gândirea comunicațională și dreptul în contextul crizelor sociale

Prof.univ.dr. Ion CRAIOVAN

[Președintele Asociației Române de Filosofie a Dreptului; Membru al Academiei Europei]

Abordarea comunicațională depășește decupajele și granițele dintre disciplinele științifice, ea vizează să le propună o paradigmă care nu numai să le conexeze-prin caracteristica ei de transversalitate, de a opera articulații între ”câmpuri separate”- ci și să le potențeze și să le dea un sens, ca o tentativă de perspectivă globalizantă care permite o reinterpretare a aporturilor parțiale (M.Miege). După Habermas raționalitatea comunicativă vizează anihilarea acelor raporturi de violență care insinuate imperceptibil în structurile comunicative împiedică desfășurarea conștiinței și în mod consensual a confruntărilor. Se cultivă astfel un model al rațiunii dialogice în care punctul de plecare nu mai este conștiința ci procesele de comunicare. Validarea normelor, a instituțiilor, a drepturilor, transcende conștiința subiectelor oricare ar fi acestea, realizându-se din perspectiva alterității a intersubiectivității în comunicare, care rezolvă tensiunea instaurată între normă și realitate. Aceste teze, cât și altele, la care ne referim în comunicarea de față marchează profund configurarea, interpretarea și aplicarea dreptului în contextul societății globale străbătută de puternice crize sociale.

*

Cultura și patrimoniul cultural în era crizelor globale

Prof.univ.dr. Mirel-Sorin IVAN

[Decan, Universitatea "Titu Maiorescu" din București ; Doctorand, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”, Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSSAR)]

Trăim într-o eră a marilor transformări și a crizelor de anvergură. Pe fondul globalizării, digitalizării și hiper-pragmatizării existenței, civilizația parcurge schimbări și evoluții majore, sub concepte precum: „post-adevăr”, „post-cultură”, „post-religie”, „post-umanism” etc. În sens larg, noțiunea de „post-cultură” poate privi declinul culturii în condițiile orientării prevalente a lumii spre valori materiale și consumerism, sub presiunea unui pragmatism exacerbant. În același timp, traversăm un timp al marilor crize, succesive sau simultane: conflicte regionale, tensiunile crescând între marile puteri, pandemia COVID-19, războiul din Ucraina, noi epidemii care amenință omenirea, crize economice care iau amploare etc. Pandemia a limitat drastic timp de doi ani accesul la cultură, la evenimente, expoziții, spectacole, sit-uri arheologice și culturale etc. Războaiele pun în pericol bunurile culturale, provoacă degradarea ori distrugerea acestora sau constituie cadrul pentru operațiuni ilicite. Crizele economice, creșterile paroxistice ale costurilor trec domeniul culturii în plan secund din punctul de vedere al importanței. Toate aceste procese și evoluții globale se manifestă și în spațiul românesc, afectând cultura și patrimoniul cultural național. Cultura, profund legată de educație, constituie mijlocul de edificare a individului pe plan spiritual, intelectual și moral, iar patrimoniul cultural rămâne fondul spiritualității unei civilizații, cadrul valorilor identitare ale unui popor în concertul diversității europene și globale. Dincolo de crize și pandemii, cultura și protecția juridică a patrimoniului cultural trebuie să rămână o prioritate a fiecărui stat. În sistemul juridic românesc, accesul la cultură este un drept fundamental înscris în Constituție.

*

Dreptul în vremuri de pandemie și război

CS III, Lector univ.dr. Radu STANCU

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Studiul își propune o analiză a reacției a sistemelor juridice la convulsiile din societatea europeană cauzate de criza sanitară Covid-19 și războiul din Ucraina. Având o abordare transversală, articolul dorește să lase în mintea cititorului o imagine generală non-exhaustivă a limitelor drepturilor sale prin reacțiile uneori disproporționate ale statului.

Evenimente extraordinar, totuși acestea au nu un caracter de noutate pentru umanitate. Se pune așadar întrebarea dacă se putea preîntâmpina „violenta” măsurilor restrictive privind drepturile fundamentale ale omului. Apoi, prin apropierea ca normalitate a unei stări de urgență, oare drepturile omului au suferit o transformare în substanța lor? Dintru-un unghi desigur subiectiv, studiul face un bilanț al războiului juridic purtat de către comunitatea internațională împotriva războiului armat încă de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Război mînat uneori în numele drepturilor omului, prin evenimentele beligerante din estul Europei, ne demonstrează ca nu este încă terminat și noi măsuri juridice adecvate se impun. Care vor fi consecințele de drept ale acestor, este o alta problematica dezbătută în articol.

*

Considerații privind implementarea unor instrumente și soluții digitale în vederea îmbunătățirii funcționării sistemului judiciar

Conf. univ.dr. Claudiu-Ramon BUTCULESCU

[Facultatea de Științe Juridice, Politice și Administrative, Universitatea „Spiru Haret”, București; Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Pentru o perioadă de aproximativ doi ani, întregul mapamond s-a aflat sub interdicțiile impuse de pandemia Covid-19. Aceste interdicții s-au concretizat în spațiul social prin numeroase restricții, care au produs efecte atât în sistemele de drept, privite în ansamblu, cât și în sistemele judiciare propriu-zise. Ca urmare a necesității continuării procedurilor judiciare, diferite și variate soluții au fost prezentate și utilizate în majoritatea sistemelor de drept. Odată cu încetarea pandemiei, desigur că trebuie analizat în ce măsură soluțiile implementate pe perioada acesteia își mai păstrează valabilitatea sau utilitatea. Prezenta lucrare își propune să analizeze posibilitatea implementării unor instrumente și soluții digitale permanente, în vederea îmbunătățirii funcționării sistemului judiciar. O primă premisă avută în vedere la redactarea prezentei lucrări este legată de necesitatea asigurării unui acces cât mai rapid la informațiile unui dosar aflat în circuitul judiciar, în timp ce a doua premisă privește posibilitatea derulării procedurilor judiciare prin mijloace de comunicare la distanță, inclusiv în procesele civile, aspect care fără îndoială ar genera o diminuare semnificativă a costurilor judiciare. La finalul lucrării sunt prezentate câteva concluzii referitoare la posibila utilizare a instrumentelor digitale în mod permanent, nu doar pe perioada unor restricții impuse ca urmare a declanșării unor pandemii.

*

Corelația dintre deciziile interpretative ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și normele juridice

Lector univ.dr. Iulia BOGHIRNEA

[Universitatea din Pitești]

Deciziile interpretative ale Înaltei Curți de Casație și Justiție clarifică normele juridice atunci când acestea au dus sau ar putea să ducă la o practică judiciară divergentă. În prezentul studiu vom analiza legătura dintre normele juridice neclare, incomplete sau lacunare, practica judiciară neunitară a instanțelor judecătorești și hotărârile de principiu ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.

*

Conținutul normei juridice în contextul crizei Covid. Ordonanța – Hotărâri – Ordine de ministru

CS III, Lector univ.dr. Ion FLĂMÎNZEANU

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; Facultatea de Drept și Administrație Publică, Universitatea „Spiru Haret”, București]

După cum o demonstrează pandemia de Covid-19, crizele devin din ce în ce mai complexe și nu se opresc la frontiere. Uniunea Europeană și statele membre au instituit deja mecanisme de cooperare și solidaritate la nivel transfrontalier pentru a gestiona în mod eficace crizele și a proteja oameni. Răspunsul UE la crize trebuie să evolueze, deoarece pot apărea crize acute de altă natură care ar putea fi multidimensionale sau hibride, ar putea antrena efecte în cascadă sau ar putea apărea simultan.

*

Criza sanitară SARS-CoV-19 – criză a Dreptului?

drd. Cristian NEACȘIU

[*Doctorand, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”, Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSSAR)*]

Având în minte considerația că timpurile încercărilor sunt timpuri de cumpănă, și în cazul crizei sanitare generată de pandemia SARS-CoV-2, încercarea multi-dimensională pe care această din urmă situație de inedit biologic a adus-o asupra umanității, în mod *sine qua non* a fost una cel puțin mediată prin Drept cel puțin în sensul atenuării și reducerii efectelor acestui flagel. Dacă pe de o parte, medicina prin soluțiile sale medicale, practica medicală, respectiv corpul medicilor a fost și este soluția directă de reprimare a pandemiei SARS-CoV-2 drept soluție ce se desfășoară în fizicitatea realității de simț comun, pe de altă parte, Dreptul are valoarea principalului instrument conceptual drept armă de luptă virtuală împotriva acestei pandemii prin chiar măsurile imperative pe care acesta le poate dispune în toate sectoarele vieții sociale ca un apanaj al forței juridice, echității și nu în ultimul rând Moralei - drept elemente de ilustrare a sistemicității proprii.

Secțiunea : Drept administrativ, Drept constituțional

Implicațiile juridice ale crizei sanitare în domeniul educației

CS I, Prof. univ.dr. Dana TOFAN

[*Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
Facultatea de Drept, Universitatea București*]

Lucrarea urmărește să surprindă incidența modificărilor legislative care au fost determinate de pandemie asupra sistemului de învățământ românesc, începând cu Decretul Președintelui României nr. 195/2020 de instituire a stării de urgență, cu specială privire asupra învățământului superior.

*

Criza statului de drept în perioada actuală. Perspectiva UE

Prof. univ.dr.dr.habil. Iulian NEDELICU

[*Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești*]

În construcția europeană, statul de drept este considerat fundamentul tuturor valorilor pe care se bazează Uniunea Europeană, iar respectarea acestuia reprezintă o condiție indispensabilă pentru respectarea celorlalte valori ale uniunii, cu alte cuvinte, a existenței sale. În cuprinsul articolului 2 din Tratatul Uniunii Europene, regăsim prevederea conform căreia statul de drept este una dintre valorile fundamentale pe care se întemeiază Uniunea, aceasta fiind alăturată în text de respectarea demnității umane, a libertății, democrației, egalității și respectarea drepturilor omului, inclusive a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Dată fiind importanța acordată acestui principiu este firească preocuparea continuă de a-l păstra nealterat și de a veghea în permanență la respectarea, organizarea și implementarea acestuia de către toate statele membre, în egală măsură. În ultimii ani, în diferite state, pe fondul situațiilor externe complexe și datorită crizei economice simțite la nivel mondial, s-au petrecut acțiuni politice apreciate a fi “la limita legii”, despre care s-a considerat că afectează statul de drept. Toate acestea au obligat Uniunea la adoptarea unor măsuri concrete de consolidare a statului de drept pentru a preîntâmpina derapajele democratice care puteau pune în pericol siguranța construcției europene.

*

Restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți în timpul crizei sanitare.

Consecințe actuale

Conf. univ.dr. Marius ANDREESCU, Lect. univ.dr. Andra PURAN

[*(1) Universitatea din Pitești, Facultatea de Științe Economice și Drept; Judecător, Curtea de Apel, Pitești;*

[*(2) Universitatea din Pitești, Facultatea de Științe Economice și Drept*]

Dispozițiile art.53 din Constituție permit restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți fundamentale, dar numai condiționat. Regulile instituite de aceste reglementări au valoarea unui principiu constituțional, deoarece sunt aplicabile tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. Curtea Constituțională și instanțele judecătorești sunt principalele instituții statale care au competența de a garanta respectarea exercitării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, de a verifica conformitatea actelor normative cu Legea Fundamentală și sub aspectul constituționalității limitelor, condițiilor și restrângerilor exercitării drepturilor și de a cenzura excesul de putere al Parlamentului și Guvernului atunci când adoptă măsuri restrictive. În timpul crizei sanitare, guvernarea au restrâns exercitarea unor drepturi fundamentale esențiale, restrângeri care afectează grav viața privată și socială a oamenilor. În acest studiu analizăm, pe baza jurisprudenței Curții Constituționale a României, a unor instanțe internaționale și a unor instanțe judecătorești, legitimitatea și constituționalitatea acestor măsuri restrictive precum și impactul lor actual.

*

Drepturile fundamentale ale cetățeanului și criza sanitară globală

Av. dr. Iosif FRIEDMANN–NICOLESCU

[Cercetator științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice "Acad. Andrei Rădulescu" al Academiei Române]

Criza sanitară globală, a determinat schimbări majore privitor la drepturile fundamentale ale omului, drepturi care au trecut în plan secundar. S-a impus "dictatura medicală", care primează în societatea umană afectată de pandemia SARS-COV-2. Impactul "dictaturii medicale" asupra drepturilor fundamentale ale cetățenilor reprezintă o nouă provocare în societatea globală. Drepturile fundamentale ale omului sunt subordonate rigorilor de ordin medico-sanitar.

Secțiunea : Drept European, Drept Internațional Public

Protecția drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană în timpul crizei sanitare generat de Covid-19

CS I, Prof. univ.dr. Daniel-Mihail ȘANDRU

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad.Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Drepturile fundamentale în Uniunea Europeană, inclusiv în România, constituie un punct sensibil în acțiunea organizației europene, a conducătorilor acesteia și a reprezentanților statelor membre pe parcursul unei perioade de criză, care nu s-a încheiat. Uniunea Europeană garantează respectarea drepturilor omului la cel mai înalt nivel prin instituirea Cartei drepturilor fundamentale, document cu forță juridică de tratat, dar limitat în ceea ce privește domeniul de aplicare. Studiul urmărește să fundamenteze posibilitățile de interpretare și aplicare a normelor specifice drepturilor omului în cadrul Uniunii Europene, prin referire la jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene care adaugă documentului amintit și alte surse, cum ar fi principiile generale ale dreptului Uniunii sau jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. În această multitudine de instituții, agenții și oficii precum și de surse referitoare la protecția drepturilor fundamentale se pune problema respectării acestora într-o situație limită, cum este pandemia de Covid-19. Deși în acest moment criza nu s-a încheiat, cele mai importante momente par să fi avut loc: instituirea restricțiilor de circulație – a persoanelor și a mărfurilor -, achiziții de echipament medical sau finanțarea cercetării descoperirii vaccinului și achiziționarea acestora. Studiul analizează implicațiile juridice ale crizei sanitare prin eșantionarea acestora, pornind de la respectarea propriilor reguli de către instituțiile Uniunii, în special în ceea ce privește transparența decizională a Comisiei Europene, reglementarea prin documente fără forță juridică (soft law), în special prin recomandări ale Comisiei sau măsurile luate pentru a repune în drepturi libera circulație a persoanelor.

*

Criza generată de pandemia COVID-19: aspecte teoretice și practice din activitatea Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale

Conf.univ.dr. Laura-Maria CRĂCIUNEAN-TATU

[Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Drept]

Pandemia de Covid-19 a evidențiat regresul semnificativ care a avut loc în ultimii zece ani în domeniul drepturilor economice, sociale și culturale și, de asemenea, a sporit provocarea reprezentată de faptul că drepturile economice, sociale și culturale au fost și sunt încă izolate, în mai multe sisteme naționale, pe locul din spate. Pandemia a scos în prim-plan mai multe neajunsuri preexistente și cronice ale sistemelor naționale precum: deteriorarea serviciilor esențiale (asistență medicală adecvată și securitate socială), efectele negative ale politicilor de austeritate și a reducerilor bugetare, evaziunea fiscală, corupția și căutarea constantă a profitului – inclusiv în cadrul serviciilor publice – și, mai ales, o creștere foarte bruscă a unei veritabile panoplii de inegalități, inclusiv a celor de natură socială. Dacă se argumentează această situație în termeni de drepturi, atunci persoanele care se găseau în situații de vulnerabilitate, înainte de Covid-19, au devenit și mai vulnerabile în contextul pandemiei în ceea ce privește accesul la locuințe adecvate, la îngrijire medicală și securitate socială, sau la educație ori la viața culturală. În plus, femeile și bărbații, copiii, tinerii și bătrânii, refugiații și imigranții, săracii, persoanele cu dizabilități, prizonierii, minoritățile sunt toți afectați în moduri diferite. Covid-19 a creat un cerc vicios: inegalitățile puternice favorizează răspândirea virusului care, la rândul său, accentuează inegalitățile. Faptele arată deja cum inegalitățile cronice și anumiți factori de sănătate preexistenți multiplică repercusiunile asupra anumitor indivizi sau grupuri, atât în ceea ce privește pierderea de vieți, cât și a mijloacelor de trai. În acest context, încă de la declanșarea crizei Covid-19, Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale a fost preocupat de aceste probleme și a adoptat mai multe documente de natură mixtă (declarații, recomandări și comentarii generale). Scopul a fost acela de a pune o lentilă asupra celor mai semnificative efecte ale pandemiei în materia drepturilor economice, sociale și culturale, acela de a aborda unele dintre provocările cu care se confruntă Statele părți și acela de a oferi recomandări pentru a le permite acestora să abordeze pandemia de Covid-19 într-o manieră care este în conformă cu obligațiile care le revin în temeiul Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale. Comitetul a subliniat rolul central pe care statele îl au în alocarea de resurse sistemelor naționale de sănătate publică și de protecție socială și a subliniat că statele trebuie să-și îndeplinească obligațiile de a garanta drepturile economice, sociale și culturale ale populației lor chiar și în astfel de situații excepționale. În plus, în cazul anumitor țări care au ratificat Protocolul Opțional la Pact, Comitetul a adoptat recomandări care au vizat persoanele în situații vulnerabile, în special în ceea ce privește dreptul la o locuință adecvată, și a adoptat măsuri provizorii obligând astfel statele să suspende toate evacuările forțate în timpul crizei Covid-19. Lucrarea de față își propune să analizeze, din punct de vedere juridic, activitatea CESCR în contextul crizei Covid-19, și să evalueze această activitate precum și să propună posibile căi de urmat privind protecția drepturilor ESC în situația post-pandemie.

*

Dinamica măsurilor provizorii ale Curții Europene a Drepturilor Omului în perioada crizei sanitare 2020-2022

Conf.univ.dr. Alina GENTIMIR

[Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași]

Lucrarea este consacrată analizării domeniului de aplicare a măsurilor provizorii solicitate de persoanele aflate sub jurisdicția statelor membre ale Consiliului Europei în perioada crizei sanitare. În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului se pot remarca trei tipuri de solicitări de impunere a unor măsuri provizorii. Dat fiind numărul mare al plângerilor care au ca obiect încălcarea articolului 3 al Convenției Europene a Drepturilor Omului raportat la condițiile de detenție și variantele ineficiente de prevenire a îmbolnăvirii cu virusul Covid, multe din măsurile provizorii au vizat aceeași obligație pozitivă a statului cu cea corespondentă fondului articolului 3, dar și cu cea a articolului 5 al Convenției europene. A doua categorie de măsuri provizorii a avut ca obiect variante de încălcare a articolele 8 și 9 ale Convenției europene, solicitându-se acțiuni în privința schemelor de vaccinare obligatorie a anumitor categorii de funcționari ai statului. Nu în ultimul rând, folosirea certificatelor verzi a constituit o preocupare a celor care au decis să se adreseze instanței de la Strasbourg în vederea impunerii de măsuri provizorii. Poziția prudentă a Curții Europene a Drepturilor Omului a fost în acord cu dinamica măsurilor restrictive impuse în contextul crizei sanitare atât la nivel internațional, cât și la nivel național. Echilibrul dintre restricțiile justificate pentru protejarea intereselor colective și neafectarea funcționării eficiente pe termen mediu și lung a sistemelor esențiale ale statelor, dar și a societății civile trebuie să fie dezideratul pe care să îl aibă în vedere principalele mecanisme europene și naționale în materia drepturilor omului.

*

Necesitatea optimizării confidențialității și protecției datelor cu caracter personal prelucrate de către asociațiile de proprietari în contextul efectelor pandemice

drd.Marius-Cătălin MITREA

[*Doctorand, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”*,
Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSSAR)]

Pandemia COVID-19 reprezintă cauza care a determinat în societatea contemporană cele mai multe schimbări de mentalități, mecanisme, paradigme, obiceiuri, norme juridice. Străpungând cvasitotalitatea domeniilor, într-o măsură direct proporțională cu gradul de interconectivitate internațională și fluxul social, influența pandemiei a dus, în definitiv, fie la sistarea activităților aflate în desfășurare, fie la optimizarea lor prin digitalizare, ambele maniere cu scopul de a limita răspândirea virală. Cu siguranță, digitalizarea poate fi soluția, însă toate schimbările enumerate în debutul expunerii nu pot fi realizate nici uniform și coordonat, nici cu același grad de progres și succes. Lăsate în sfera externă a preocupărilor decidenților în ceea ce privește digitalizarea, asociațiile de proprietari coexistă, în baza *Legii 196/2018*, o lege nouă, în spirit vechi. O lege care nu prevede posibilitatea organizării Adunărilor Generale în sistem hibrid securizat, care nu prevede explicit exercitarea acordurilor de voință ale proprietarilor în format electronic, care a rămas la obiceiul „clasic” de exprimare, *door to door*, pe bază de tabel în format fizic. O lege care nu prevede posibilitatea informării electronice a proprietarilor în ceea ce privește convocările Adunărilor Generale (ci doar pe bază de tabel convocator sau prin poșta fizică, cu scrisoare recomandată), și care nu reglementează modalitatea de asigurare a confidențialității și protecției datelor în activitățile specifice (corespondență, tabele nominale de acord, liste de întreținere, registru de prelucrare, supravegherea video etc). În prezentul demers științific vom identifica punctual necesitățile practice ale asociațiilor de proprietari în anul 2022 și vom formula propuneri de modificare legislativă de natură să asigure atât realizarea capacităților operaționale optime, implementabile inclusiv în situațiile de criză, respectiv a optimizării confidențialității protecției datelor prelucrate în activitățile curente, în virtutea acestora de active necesare bunei funcționări.

*

Inteligența artificială și dreptul la viața privată

drd. Daniela GHITULEASA (DUȚĂ)

[*Doctorand, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”*,
Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSSAR)]

Acest studiu își propune să prezinte, din perspectivă juridică, modul în care diferitele tehnologii și utilizarea sistemelor de inteligență artificială pot afecta dreptul la viața privată sau pot determina schimbarea modului în care persoana fizică va alege să îndeplinească anumite sarcini. Cercetarea urmărește în principal cadrul legislativ al dreptului la viața privată, propunerile, reglementările noi și modificările legislative ce se aplică utilizării sistemelor de inteligență artificială la nivel global. În secundar propune analizarea posibilității ca evaluarea impactului inteligenței artificiale asupra dreptului la viața privată, garanțiile asigurate și un cadru legal bine determinat pot diminua efectele negative ale utilizării sistemelor de inteligență artificială. Tehnologizarea, digitalizarea masivă și modul de funcționare a inteligenței artificiale pot genera încălcări ale drepturilor și libertăților, în special a dreptului la viața privată? În data de 21 aprilie 2021, la nivelul Uniunii Europene, a fost publicată propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială și de modificare a anumitor acte legislative ale Uniunii (Regulamentul privind inteligența artificială) care urmărește să asigure că sistemele de inteligență artificială introduse pe piața UE sunt sigure și respectă legislația în vigoare privind drepturile fundamentale și cerințele de siguranță aplicabile sistemelor de inteligență artificială. Digitalizarea masivă provocată de criza sanitară generată de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2 a stimulat și accelerat utilizarea inteligenței artificiale, creând noi oportunități, dar și provocări și amenințări la adresa drepturilor omului și a drepturilor fundamentale.

*

Răspunsul Uniunii Europene cu privire la pandemia de SARSCOV-2

drd. Maria-Cristina SOLACOLU

[*Student-doctorand, Universitatea „Nicolae Titulescu” din București*]

Pandemia COVID-19 a avut un impact puternic atât asupra statelor europene, în calitate de subiecte de drept internațional, cât și asupra Uniunii Europene în ansamblu, reliefând nu doar punctele tari ale acesteia, ci și limitele sale, îndeosebi în ceea ce privește competențele care i-au fost atribuite de către statele membre. Deși Uniunea Europeană a putut acorda un important sprijin financiar - mai ales statelor care au fost grav afectate de pandemie - faptul că abilitatea sa de a elabora o politică în domeniul sănătății este restrânsă a devenit evident în acest context. În consecință, o analiză a măsurilor luate de către UE cu privire la criza sanitară ar putea releva eventuale modificări ale Tratatelor UE care i-ar permite organizației să răspundă cu mai mare celeritate și eficiență unei asemenea provocări.

*

Tratatele - porți deschise sau închise pentru reglementarea unor probleme generate de crizele globale?

Exemple

dr. Cristina Elena POPA-TACHE

[Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”]

Crizele generate de pandemia Covid-19 au devenit o problemă majoră în fața căreia, statele au început să-și reflecte cât mai bine interesele. Evoluțiile în acest domeniu, sunt orientate spre aprofundarea cooperării bilaterale și multilaterale în diferite domenii afectate de crizele globale. Dinamica relațiilor internaționale a fost dată în principal, de consecința adaptării reglementărilor la modificările raporturilor interdependente dintre state și a diversificării preocupărilor acestora, inclusiv pentru provocările contemporane precum cele date de pandemii. Instrumentele specifice dreptului internațional public sunt aduse în lumina reflectoarelor în cazuri precum prevenirea, pregătirea și răspunsul la pandemie sau în domenii precum cel al inteligenței artificiale sau cel al tehnologiilor financiare. În fața acestor provocări, dreptul internațional public își manifestă funcția de reglementare. Totuși, nu toate statele reacționează în același ritm. Este dificil de prezis cum și dacă se va atinge acest deziderat, de aceea vom urmări evoluțiile marcante din viitorul apropiat. Pentru realizarea acestui articol am utilizat o metodă de cercetare fundamentală (direcționată în scopul cunoașterii) cu privire la partea de cercetare prin care identific problemele relevante, cu ramificații prospective și de identificare a unor particularități care promovează coerența ipotezelor. Noțiunile la care am făcut referire vor fi expuse prin utilizarea unor metode cât mai eficiente, precum cea exploratorie, descriptivă dar și explicativă.

Secțiunea : Științe Penale, Criminologie

Drepturi și libertăți în criza sanitară. Dreptul la liberă exprimare. Fenomenul fake news

CS III, dr. Versavia BRUTARU

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Cetățeanul, într-un stat democratic, și-a asumat îndatoririle și libertățile garantate de stat, egale pentru toți cetățenii. Cele două noțiuni nu sunt în același plan și nu au același conținut. Drepturile omului sunt un minim de prerogative necesare autodeterminării omului, în timp ce drepturile și libertățile publice sunt prerogative care asigură securitatea individului și protecția acestuia, ele fiind adevăratele sale revendicări asupra societății. O activitate umană este liberă din punct de vedere juridic, într-o măsură mai mare sau mai mică, într-un sistem ierarhic: există, însă, acte total interzise (crimă, violență, distrugere etc.); există acte sau acțiuni permise în anumite condiții, de exemplu, obținerea unei autorizații de la autoritățile competente; și sunt acte/ acțiuni permise, gratuite, dar cu respectarea legilor statului. Prin urmare, unele dintre ele pot fi interzise cu totul, iar acest lucru poate fi legitim în funcție de scopul urmărit - de exemplu, de a susține drepturile, libertățile sau demnitatea altora. Libertățile publice nu sunt absolute. Libertatea fiecăruia trebuie să o respecte pe a celuilalt, iar orice formă de libertate este limitată de un sistem juridic (chiar și în statele cu regimuri liberale).

*

Câteva observații în legătură cu propunerea eliminării expresiei ”cu rea – credință” din Codul penal

CS II, Prof.univ.dr. Ion IFRIM

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

Problemele ridicate de tema generală: ”Dreptul și crizele globale. Implicații juridice ale crizei sanitare”, propusă spre dezbatere științifică de către Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române, pentru sesiunea științifică anuală de anul acesta, sunt numeroase, importante pentru practică și interesante pentru știința dreptului. De aceea, rândurile de față ne-au fost inspirate de o propunere de *lege ferenda* din doctrina noastră juridică și anume: ”eliminarea expresiei cu rea - credință din codul penal”, în contextul declarat. În ceea ce ne privește,

răspunsul nostru, în legătură cu problema ridicată în doctrina juridică, nu poate fi decât negativ, dar nu din cauza vreunui scop, ci din cauza absenței justificărilor temeinice și serioase, absență care relevă o comportare vădit disprețuitoare, de adversitate față de relațiile sociale privind familia, (acela de *calificat al vinovăției - dol special*), precum și de unele dispoziții generale ce reglementează vinovăția penală, relevante din punct de vedere penal.

*

Evoluția traficului și consumului ilicit de droguri în perioada pandemiei

CS II, Prof.univ.dr. Nicoleta-Elena HEGHEȘ

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române]

În prezentul studiu ne-am propus să facem o analiză a evoluției traficului ilicit de droguri și a consumului în perioada pandemiei. În țara noastră, ca de altfel și pe plan mondial, criza sanitară a afectat fenomenul drogurilor sub toate aspectele sale, respectiv producția, traficul, distribuția, dar și consumul. Piața drogurilor a fost extrem de rezilientă la perturbarea provocată de pandemie. Traficanții de droguri au fost nevoiți să se adapteze restricțiilor de călătorie și cu atât mai mult închiderii frontierelor, în sensul că și-au modificat rutele și metodele. Astfel, traficanții au folosit în mare măsură de contrabanda prin containere intermodale și prin lanțurile de aprovizionare comercială și în mai mică măsură curierii umani. Chiar dacă piețele de vânzare stradală au fost perturbate de măsurile inițiale de limitare a circulației persoanelor și au existat unele deficite localizate, vânzătorii și cumpărătorii de droguri s-au adaptat și aceștia noii situații, folosind serviciile de mesagerie criptată, prin intermediul online, rețelele de socializare și cu ajutorul serviciilor de livrare prin poșta română sau livrările la domiciliu. Totodată s-a mai constatat și faptul că drogurile existente pe teritoriul nostru, dar și cele din Europa sunt produse în mare măsură pe continent în laboratoare clandestine. În perioada pandemiei de Covid-19, unele servicii adresate persoanelor cu probleme asociate consumului de droguri au fost întrerupte. Cu toate acestea, sectorul de asistență s-a adaptat destul de rapid deși a funcționat la capacitate redusă din cauza măsurilor de prevenire a Covid-19. Serviciile oferite au reușit să introducă practici de lucru inovatoare tocmai pentru a atenua impactul acestei crize sanitare asupra persoanelor care aveau nevoie de aceste servicii.

*

Excurs în politicile de securitate pe linia prevenirii terorismului în mediul online

Conf. univ.dr. Cristian POPA, Romeo-Ioan GÂRZ

[(1) Academia Națională de Informații "Mihai Viteazul"; (2) Expert, Academia Națională de Informații "Mihai Viteazul"]

Luând în considerare o analiză juridică a prevederilor naționale și europene care statuează politicile de securitate pe care statele le aplică în materia prevenirii fenomenului terorist în mediul online se poate emite concluzia că terorismul continuă să genereze pericole potențiale majore la adresa securității naționale. La nivel național, dar și comunitar a existat în mod sistematic o preocupare pentru identificarea și reglementarea măsurilor adecvate pentru a gestiona formele de manifestare ale organizațiilor teroriste în mediul online. Evidențiem faptul că, începând cu anii 2000, majoritatea entităților teroriste au fost și sunt prezente în mediul online, sub diverse forme de manifestare și promovare a obiectivelor de acțiune, iar Internetul și rețelele de socializare reprezintă pentru acestea o platformă facilă și ideală pentru acțiunile clandestine de propagandă. Scopul acestei propagande este: (1) de a expune idei, concepții și atitudini care definesc ideologia teroristă, justificarea cauzei și popularizarea/promovarea organizației teroriste; (2) de a recruta noi adepți și de a-i radicaliza pe linia entității teroriste; (3) de a colecta fonduri financiare; (4) de a mobiliza adepții în vederea comiterii unor acte de terorism. Principalele reglementări naționale și europene în materia prevenirii terorismului în mediul online sunt Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, Directiva (UE) 2017/541 a Parlamentului European și a Consiliului din 15 Martie 2017 privind combaterea terorismului și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/475/JAI a Consiliului și de modificare a Deciziei 2005/671/JAI a Consiliului și Regulamentul (UE) 2021/784 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 Aprilie 2021 privind prevenirea diseminării conținutului online cu caracter terorist. Directiva 541/2017 și în aplicarea acesteia Legea nr. 535/2004, statuează eliminarea la sursă a conținutului terorist online care constituie o instigare publică la comiterea unei infracțiuni de terorism, iar atunci când aceasta nu este fezabilă, pot fi instituite mecanisme de blocare a accesului la un astfel de conținut terorist de pe teritoriul Uniunii, cu mijloace eficiente de combatere a terorismului pe internet. De asemenea, potrivit Regulamentului 2021/784 prezența conținutului online cu caracter terorist s-a dovedit a fi decisivă în favorizarea radicalizării persoanelor și poate conduce și determina/instiga la comiterea de acte teroriste și, prin urmare, are consecințe negative grave dificil de cuantificat pentru utilizatori, pentru cetățeni și pentru societate în general,

precum și pentru furnizorii de servicii online care găzduiesc un astfel de conținut, deoarece subminează încrederea utilizatorilor și dăunează modelelor de afaceri ale acestora.

*

Instituțiile iertării, amnistiei și grațierii în dreptul canonic și dreptul penal. Aspecte comparative

Lect.univ.dr. Cosmin SANTI

[Universitatea "Valahia" din Târgoviște]

Iertarea este apanajul iubirii infinite a lui Dumnezeu, având în dreptul bisericesc un aspect duhovnicesc și canonic, iar în dreptul penal, un aspect de clemență și bună-voință, sub forma instituției juridice a amnistiei și grațierii. Iertarea canonică, ca instituție și act juridic, are corespondent în Codul Penal, în ceea ce privește instituția juridică a amnistiei care reprezintă înlăturarea răspunderii penale pentru fapta săvârșită, iar dacă intervine după condamnare, ea înlătură și executarea pedepsei pronunțate, precum și celelalte consecințe ale condamnării, dar și instituția juridică a grațierii, care comportă în sine aspectul iertării și clemenței, având ca efect înlăturarea, în totul sau în parte, a executării pedepsei ori comutarea acesteia în alta mai ușoară. Dacă în dreptul canonic, iertarea ca act procedural, se acordă numai individual, de către autoritatea canonică competentă (Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române), în dreptul statal este prevăzut ca amnistia și grațierea să se aplice atât colectiv, prin lege organică de către Parlament, cât și individual (grațierea) de către Președintele României prin decret prezidențial de grațiere. Dreptul la amnistie și grațiere se referă la puterea și posibilitatea de a ierta, fiind un corolar al dreptului de a pedepsi și sancționa. Iertarea și grațierea sunt expresie a milei și generozității care transcend dreptatea legală sau formală, pentru că dreptatea din credință este o lucrare a harului care depășește formalismul legii sau normativității juridice.

*

Observații privind săvârșirea infracțiunii de către o persoană care a profitat de situația prilejuită de calamitate, starea de urgență sau starea de asediu

Lect.univ.dr. Victor Andrei CĂRCĂLE

[Universitatea "Stefan cel Mare" din Suceava]

Punctele de vedere exprimate mai jos au scopul de a contribui la lămurirea problemei privind săvârșirea infracțiunii de către o persoană care a profitat de situația prilejuită de calamitate, starea de urgență sau starea de asediu (art. 77 lit.g din C.pen.) care dă naștere la dificultăți conceptuale, teoretice și practice, în contextul actual. De aceea, în paginile de față, vom sublinia că circumstanțele agravante legal calificate sunt, după cum se știe, de două feluri: *generale*, prevăzute în partea generală a Codului penal și *speciale*, prevăzute în partea specială cu privire la unele infracțiuni. În susținerea ideii, arătăm că în practica judiciară s-a pus problema *dacă o persoană comite un furt cu masca sanitară pe față, la condamnare i se va aplica forma agravantă a infracțiunii?* În concluzie, susținem că, legiuitorul a considerat însă *nu* numai în cazul unor infracțiuni ci, în general, oricare ar fi infracțiunea săvârșită, dacă făptuitorul a comis-o profitând de *calamitate, de starea de urgență sau starea de asediu*, aceasta trebuie să fie reținută ca o circumstanță agravantă.

*

Efectele crizei sanitare la nivelul sistemului penitenciar românesc

CS III, Conf.univ.dr. Aura PREDA

[Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;
Facultatea de Științe Juridice, Politice și Administrative, Universitatea „Spiru Haret”, București]

Lucrarea de față este continuarea unui articol intitulat *Implicații juridice ale crizei sanitare generată de pandemia Covid-19 la nivelul sistemului penitenciar*, articol publicat în volumul "Starea excepțională și alerta ordinii de drept. Implicații juridice ale crizei sanitare generată de pandemia Covid-19" - comunicări prezentate la sesiunea științifică a Institutului de Cercetări Juridice "Acad. Andrei Rădulescu" (23-24 Septembrie 2021), Ed. Universul Juridic, București, 2021. Așadar, intervenția ce urmează va valorifica parțial altfel materialul publicat în volumul ce reflectă aceeași problematică, ipoteza de cercetare menținându-se aceeași. Totuși, respectând structura anterioară, informațiile vor fi actualizate pe baza aceleiași metodologii : analiza documentelor (postările de pe site-urile unor instituții ce aparțin

sistemului penitenciar românesc) și interviuri semi-structurate cu reprezentanți desemnați ai acestor instituții). În plus, am integrat și răspunsuri primite de la Administrația Națională a Penitenciarelor, urmare a unei adrese oficiale transmise în acest sens.

*

Sistemul dreptului – baza rezilienței societale în fața criminalității generată de crize

dr. Tiberiu-Viorel POPESCU

[Cercetător asociat, Centrul de Studii și Cercetări în Biodiversitate Agrosilvică Acad. David Davidescu, Academia Română]

Amenințările la adresa societăților contemporane, fie generate de crize, precum criza sanitară multidimensională care s-a declanșat la sfârșitul anului 2019, fie generate de alte evenimente, au devenit un motiv de reală îngrijorare. Rezistența comunităților în fața oricărui tip de agresiune, depinde în mare parte de regulile după care acestea se conduc, dar și de puterea acestora de a adapta fiecare domeniu de activitate noilor realități. Fiecare subsistem aflat în componența sistemului social, precum sistemul medical, sistemul de învățământ sau sistemul economic, sunt reglementate de sistemul dreptului, care integrează regulile generale după care se ghidează fiecare dintre acestea. Sistemul dreptului, în general și dreptul penal, alături de științele penale, trebuie, să ofere premisele respectării principalelor valori sociale chiar și în perioade de criză. Cu cât sistemul dreptului conține reguli mai clare și cu cât acesta are capacitatea de a genera cu celeritate și după proceduri neviciate legi predictibile, care să răspundă crizelor, cu atât mai mult sistemul social, în general, va dobândi o reziliență societală mai mare. Reziliența societală, este una dintre principalele însușiri ale societății, care o poate face mai rezistentă și mai adaptabilă în fața oricăror amenințări. Aceasta o poate proteja cel mai bine de o potențială creștere a volumului criminalității în situațiile de criză, sub condiția generării unor legi clare, predictibile și, pe cât posibil echitabile.

*

Amenințări asimetrice în criză pandemică. Radicalizarea și extremismul

drd. Viorel GHEORGHE

[Doctorand, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”, Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSSAR); Expert național TAIEX]

Devine tot mai evidentă necesitatea ca, în viitorul nu îndepărtat, atât explicațiile, cât și forma conceptului de securitate națională vor fi obligate să adapteze modelul de răspuns al statului în complexul parcurs al garantării statului de drept, al înfăptuirii justiției și asigurării securității sociale, cu precădere, în zona părții de arhitectură normativă care vizează laturile asimetrică sau hibridă, părți ale viitoarelor concepte de risc și amenințare pe care societatea le va avea de traversat. Provocarea ultimilor doi ani a constituit un „semnal de alarmă”, subliniind necesitatea unei schimbări de viziune, dar și a unei tot mai strânse conlucrări în interiorul dar și între componentele sistemului național de apărare, ordine publică și securitate națională, în măsură să răspundă eficient tuturor acestor categorii de amenințări, între care este inclusă și pandemia Covid-19. Cei doi ani pandemici au marcat întreaga lume, astfel că, atât dreptul, prin sistemele existente, cât și diferitele concepte de securitate națională, nu au rămas insensibile acestei forme de dezechilibru social. Textul încearcă să surprindă impactul pandemiei, reacțiile specifice comportamentului și atitudinii individului, din perspectiva convingerilor de esență extremistă, cu impact asupra proceselor generatoare de activități criminale, în cadrul interacțiunii dintre factorii sociali, de grup și individuali. În egală măsură, articolul urmărește surprinderea impactului social complex și difuz, precum și evoluția fenomenelor radicalizării și extremismului, în context pandemic, alături de influențele asupra societății, pe termen scurt și mediu.

*